

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор із науково-педагогічної роботи

Сергій СЛОБОДЯН
Сергій СЛОБОДЯН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

Спеціальна порівняльна педагогіка

SPECIAL COMPARATIVE PEDAGOGY

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

тип дисципліни нормативна

мова викладання українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Спеціальна порівняльна педагогіка» є однією із складових комплексної підготовки фахівців галузі знань А Освіта, спеціальності А6 Спеціальна освіта, освітньої програми Логопедія. Спеціальна психологія.

« 4 » березня 2025 р. 25 с.

Розробник: Стельмах Ніна Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Ірина Освітньої програми Логопедія. Спеціальна психологія
Кисилівська В.В. к.п.н., доц.
Проект робочої програми навчальної дисципліни «Спеціальна порівняльна педагогіка» розглянуто на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Протокол № 4 від « 5 » березня 2025 р.

В.о. завідувачки кафедри

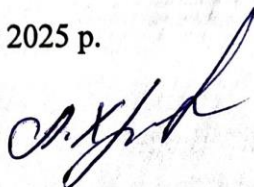

Катерина ШАПОЧКА

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Спеціальна порівняльна педагогіка» розглянуто Науково-методичною комісією Навчально-наукового педагогічного інституту імені В.О. Сухомлинського

Протокол № 3 від « 6 » березня 2025 р.

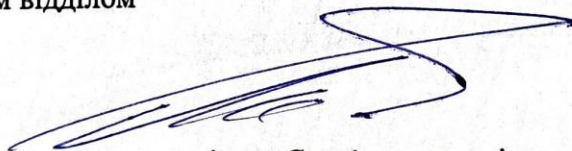
Голова

Людмила ХРЯЩЕВСЬКА

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Спеціальна порівняльна педагогіка» погоджено з навчальним відділом

Начальник відділу

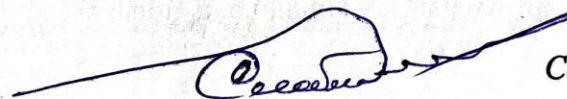

Андрій ЛАБАРТКАВА

Робочу програму навчальної дисципліни «Спеціальна порівняльна педагогіка» затверджено Навчально-методичною радою НУК

Протокол №3 від « 26 » березня 2025 р.

Голова НМР НУК

Сергій СЛОБОДЯН

© НУК, 2025

© Стельмах Н.В., 2025

ЗМІСТ

<i>Вступ</i>	<i>4</i>
<i>1. Опис навчальної дисципліни.....</i>	<i>6</i>
<i>2. Мета вивчення навчальної дисципліни</i>	<i>7</i>
<i>3. Передумови для вивчення дисципліни</i>	<i>7</i>
<i>4. Очікувані результати навчання.....</i>	<i>7</i>
<i>5. Програма навчальної дисципліни</i>	<i>8</i>
<i>6. Методи навчання. Засоби діагностики результатів навчання та методів їхнього демонстрування.....</i>	<i>16</i>
<i>7. Форми поточного та підсумкового контролю</i>	<i>16</i>
<i>8. Критерії оцінювання результатів навчання</i>	<i>20</i>
<i>9. Засоби навчання....</i>	<i>22</i>
<i>10. Рекомендовані джерела інформації</i>	<i>22</i>

ВСТУП

Анотація

Одним із стратегічних завдань реформування освіти в Україні є удосконалення підготовки фахівців у вищих навчальних закладах. Дисципліна «Спеціальна порівняльна педагогіка» посідає чільне місце в системі підготовки фахівців у галузі спеціальної освіти.

Освітній компонент «Спеціальна порівняльна педагогіка» належить до переліку обов'язкових освітніх компонентів, що пропонуються в рамках циклу професійної підготовки здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою Логопедія. Спеціальна психологія зі спеціальності А 6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями).

Силабус визначає обсяг знань, якими повинен опанувати здобувач освіти відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу освітнього компонента «Спеціальна порівняльна педагогіка», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Предметом вивчення дисципліни є підготовка майбутніх фахівців спеціальної освіти до засвоєння змісту навчального матеріалу та застосування отриманих знань у практичній роботі з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку.

особливостей різних освітніх систем, аналізу зарубіжного досвіду в освітянській галузі та можливість застосування отриманих результатів у практичній роботі.

Навчальна дисципліна має тісні міждисциплінарні зв'язки з педагогічною деонтологією, риторикою, культурою мовлення корекційного педагога, спеціальною та порівняльною психологією, університетськими студіями.

Ключові слова: діти з порушеннями психофізичного розвитку, педагогіка, порівняльна педагогіка, спеціальна педагогіка, теорія та спеціальна методика виховання.

Abstract

One of the strategic objectives of education reform in Ukraine is to improve the training of specialists in higher educational institutions. The discipline "Special Comparative Pedagogy" occupies a prominent place in the system of training specialists in the field of special education.

The educational component "Special Comparative Pedagogy" is included in the list of mandatory educational components offered within the framework of the cycle of professional training of first-level (bachelor's) education applicants under the educational and professional program Speech Therapy. Special Psychology in the specialty A 6 Special Education (by specialization).

The syllabus determines the amount of knowledge that a student must master in accordance with the requirements of the educational and qualification characteristics, the algorithm for studying the educational material of the educational component "Special Comparative Pedagogy", the necessary methodological support, components and technology for assessing the educational achievements of higher education students

The subject of study of the discipline is the preparation of future specialists in special education to master the content of the educational material and apply the knowledge gained in practical work with children with psychophysical development disorders.

features of different educational systems, analysis of foreign experience in the educational field and the possibility of applying the results obtained in practical work.

The educational discipline has close interdisciplinary ties with pedagogical deontology, rhetoric, speech culture of a correctional teacher, special and comparative psychology, university studies.

Keywords: children with psychophysical development disorders, pedagogy, comparative pedagogy, special pedagogy, theory and special methods of education.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 6	А Освіта	<i>Обов'язкова</i>	
Модулів – 2			
Змістових модулів - 6			
Електронний адрес РПНД на сайті Університету	А6 Спеціальна освіта	<i>Семестр</i>	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – стаття-відгук на окрему працю чи статтю В.О.Сухомлинського до збірника «Серце, віддане дітям»; виступ на конференції, присвяченій В.О.Сухомлинському			
Загальна кількість годин – 180			
Тижневих годин для денної форми навчання: 6 аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	1-й	1-й
		<i>Лекції</i>	
		8	8
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		10	10
		<i>Лабораторні</i>	
		-	-
		<i>Самостійна робота</i>	
		72	72
		Вид контролю: іспит	

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Спеціальна порівняльна педагогіка» полягає у озброєнні студентів системою педагогічних знань, підготовці до роботи у спеціальних та загальноосвітніх закладах із дітьми з порушеннями психофізичного розвитку, забезпеченні у майбутніх учителів-дефектологів та логопедів розвиток та формування професійно значущих якостей, здібностей, умінь і навичок; у формуванні у студентів потреб професійного розвитку, оволодіння культурою педагогічного спілкування, у сприянні подальшого формування педагогічної позиції та розвитку творчого потенціалу.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни «Спеціальна порівняльна педагогіка» доцільно організувати в єдиному контексті з тематикою вивчення педагогічної деонтології, риторики, культури мовлення корекційного педагога, спеціальної та порівняльної психології, університетськими студіями.

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів таких результатів навчання:

ПРН1. Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.

ПРН2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

ПРН3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

ПРН4. Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рекомендації щодо створення найоптимальніших умов для здобуття освіти.

ПРН5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.

I. Загальнопредметні:

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)

II. Фахові:

ФК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

ФК-2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти.

ФК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

ФК-6. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю в різних типах закладів.

ФК-7. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

ФК-9. Здатність застосовувати теоретичні, емпіричні методи психолого-педагогічного дослідження, статистичні методи обробки отриманої інформації, визначати достовірність результатів дослідження.

ФК-10. Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами.

5. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Теоретико-методологічні засади спеціальної та класичної педагогіки

Змістовий модуль 1. Загальні основи спеціальної та класичної педагогіки

Тема 1. Предмет та завдання загальної та спеціальної педагогіки.

1. Назва науки, її сутність, завдання.
2. Об'єкт, предмет, завдання спеціальної та класичної педагогіки, їх основні категорії.
3. Методологія спеціальної порівняльної педагогіки.
4. Система педагогічних наук.

Література [10], стор.6-20; [43], стор. 6-30.

Тема 2. Розвиток, формування та виховання особистості.

1. Соціальна сутність особистості.
2. Поняття розвитку і формування особистості.
3. Фактори розвитку особистості, їх взаємозв'язок і взаємозумовленість.
4. Рушійні сили і закономірності розвитку особистості.
5. Причини порушень розвитку дитини. Особливості розвитку дитини з психофізичними вадами.

Література [26], стор. 32-49; [35], стор. 20-42.

Тема 3. Проблема мети виховання в історії педагогіки.

1. Всебічний розвиток особистості: значення мети для педагогічної теорії та практики; історичний та класовий характер мети виховання.
2. Структурні компоненти всебічного розвитку особистості.
3. Комплексний підхід до забезпечення умов розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
4. Основні напрямки розвитку дітей в спеціальному дошкільному закладі.

Література [21], стор. 33-40; [41], стор. 20-42.

Тема 4. Поняття про дидактику, основні її категорії, проблеми.

1. Зміст освіти в сучасному освітньому закладі, тенденції його вдосконалення.
2. Поняття про дидактику як теорію освіти та навчання, історія розвитку.
3. Порівняльний аналіз основних категорій спеціальної та класичної освіти.
4. Основні проблеми сучасної дидактики в спеціальній та інклюзивній освіті.
5. Зв'язок дидактики з іншими науками.

Література [27], стор. 12-36; [30], стор. 20-35.

Тема 5. Процес навчання, його теоретико-методологічні основи.

1. Суть процесу навчання.
2. Методологічні основи процесу навчання.
3. Рушійні сили процесу навчання.
4. Основні функції процесу навчання в спеціальній та класичній освіті.
5. Компоненти процесу навчання, структура процесу засвоєння знань, види навчання в спеціальній та класичній освіті.
6. Особливості організації навчання та розумового розвитку дітей у системи спеціальної освіти.

Література [27], стор. 34-52; [30], стор. 12-35.

Тема 6. Закономірності та принципи навчання.

1. Сутність понять «закон», «закономірність», «принципи».
2. Закономірності навчання; принципи навчання; правила навчання.
3. Принципи та правила навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
4. Порівняльний аналіз закономірностей, принципів та правил навчання у системі спеціальної освіти та у загальноосвітніх закладах.

Змістовий модуль 2. Методи та форми навчання у спеціальній та загальній педагогіці

Тема 7. Методи навчання, їх характеристика.

1. Поняття про методи навчання, прийоми та засоби.
2. Функції методів навчання; класифікації методів навчання; характеристика методів навчання.
3. Методи навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
4. Умови вибору методів та їх комплексного застосування в спеціальній та класичній педагогіці.

Література [26], стор. 65-78; [30], стор. 40-56.

Тема 8. Різні підходи до навчання, організаційні форми навчання.

1. Поняття про форми організації навчання.
2. Історія форм організації навчання в спеціальній та класичній освіті.
3. Індивідуалізація та диференціація навчання.
4. Індивідуальний та диференційований підходи у навчанні дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

Література [18], стор. 23-37; [30], стор. 40-52.

Тема 9. Форми навчання.

1. Урок – основна форма організації навчання в системі загальної та інклюзивної освіти, типологія та структура уроків.

2. Заняття з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку (індивідуальні, мікрогрупові, групові).
3. Форми навчання дітей з особливими потребами.
Література [18], стор. 44-58; [30], стор. 36-48.

Тема 10. Нетрадиційні форми організації навчання.

1. Суть поняття «нетрадиційні форми організації навчання», їх відмінність від традиційних.
2. Роль нетрадиційних форм навчання в розумовому розвитку дітей з нормотиповим розвитком і з порушеннями психофізичного розвитку.
3. Особливості підготовки та проведення нетрадиційних форм навчання в спеціальній та загальній освіті.
4. Нетрадиційні форми навчання в спеціальній педагогіці.
Література [18], стор. 44-58; [30], стор. 36-48.
[11], стор. 70–81.

Змістовий модуль 3. Загальні основи виховання.

Тема 11. Сутність виховання як педагогічного процесу.

1. Процес виховання, його особливості в спеціальній освіті та рушійні сили.
2. Етапи процесу виховання в спеціальній та загальній освіті.
3. Порівняльний аналіз процесів самовиховання та перевиховання в спеціальній та загальній педагогіці.
4. Шляхи підвищення ефективності процесу виховання.
Література [5], стор. 20–81; [13], стор. 35-48.

Тема 12. Закономірності та принципи виховання.

1. Сутність понять «закон», «закономірність», «принципи»; закономірності процесу виховання.
2. Принципи виховання.
3. Порівняльний аналіз закономірностей та принципів виховання у спеціальній та загальній педагогіці.
Література [17], стор. 56-69; [43], стор. 32-48.

Тема 13. Загальні методи виховання.

1. Поняття про методи, прийоми та засоби виховання в спеціальній та загальній педагогіці.
2. Різні підходи до класифікації методів виховання.
3. Методи формування свідомості особистості.
4. Методи організації діяльності та формування досвіду суспільної поведінки.
5. Методи стимулювання та коригування поведінки дітей.
6. Методи виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
7. Умови оптимального вибору методів виховання в спеціальній та загальній педагогіці.
Література [17], стор. 70-89; [43], стор. 50-69.

Тема 14. Зміст виховання. Розумове виховання.

1. Поняття про зміст виховання.
2. Базова культура особистості: зміст і шляхи формування всебічно та гармонійно розвиненої особистості у закладах спеціальної та загальної освіти.

3. Виховання громадянської культури; виховання розумової культури; філософсько-світоглядна підготовка; виховання основ моральної культури; виховання екологічної культури.
 4. Порівняльний аналіз формування базової культури у дітей з нормотиповим розвитком і з порушеннями психофізичного розвитку.
 5. Мета та завдання розумового виховання; методи, засоби та форми розумового виховання дітей з нормотиповим розвитком і з порушеннями психофізичного розвитку.
 6. Зміст та особливості виховання дітей із психофізичними порушеннями у розвитку.
- Література* [36], стор. 70–81; [26], стор. 112-134.

Тема 15. Особистість і колектив.

1. Поняття про форми виховання, їх класифікації.
 2. Загальне поняття про колектив і дитячий колектив.
 3. Розвиток дитячого колективу.
 4. Колектив і особистість.
 5. Роль колективних взаємовідносин у формуванні особистості дитини в системі спеціальної та інклюзивної освіти.
- Література* [11], стор. 116-150; [13], стор. 56-69; [36], стор. 32-50.

Модуль 2. Напрямки виховання у спеціальній та класичній педагогіці.

Змістовий модуль 4. Специфічні особливості виховання дітей із нормотиповим розвитком та з порушеннями психофізичного розвитку.

Тема 16. Національне виховання, його система та шляхи реалізації.

1. Сутність, мета та завдання національного виховання.
 2. Принципи національного виховання в системі спеціальної, інклюзивної та загальної освіти.
 3. Українська етнопедагогіка – основа національного виховання дітей з нормотиповим розвитком та дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
 4. Шляхи та напрями національного виховання в спеціальних, інклюзивних та загальних закладах освіти.
 5. Особливості національного виховання дітей у спеціальних закладах.
- Література* [23], стор. 84-99; [17], стор. 56-69; [10], стор. 216-238.

Тема 17. Основи сімейного виховання.

1. Сутність сімейного виховання, функції сім'ї.
 2. Зміст та принципи сімейного виховання дітей з нормотиповим розвитком та дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
 3. Засоби і методи сімейного виховання в системі спеціальної, загальної та інклюзивної освіти.
 4. Особливості сімейного виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
 5. Забезпечення сімейного супроводу дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
- Література* [23], стор. 102-120; [17], стор. 70–99; [10], стор. 250-279.
[11], стор. 70–81.

Тема 18. Моральне виховання дітей.

1. Сутність, мета, завдання та зміст морального виховання.
 2. Розвиток моральних почуттів; формування моральної свідомості та моральної поведінки у дітей в спеціальних, інклюзивних та загальних закладах освіти.
 3. Порівняльний аналіз шляхів та умов морального виховання дітей з нормотиповим розвитком та дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
 4. Особливості морального виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
- Література* [5], стор. 70–83; [23], стор. 84-99; [17], стор. 56-69; [11], стор. 89-102.

Тема 19. Трудове, фізичне та естетичне виховання дітей.

1. Сутність, завдання та шляхи трудового виховання.
 2. Основні види та форми трудової діяльності дітей в системі спеціальної, загальної та інклюзивної освіти.
 3. Сутність, завдання та шляхи естетичного виховання.
 4. Порівняльний аналіз особливостей трудового, фізичного та естетичного виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку та дітей із нормотиповим розвитком.
- Література* [5], стор. 55-88; [23], стор. 66-89; [17], стор. 35-76; [11], стор. 80-102.

Змістовий модуль 5. Загальні засади педагогічної творчості.

Тема 20. Педагогічна творчість та її особливості.

1. Поняття творчості та педагогічної творчості.
 2. Риси педагогічної творчості та її рівні.
 3. Специфіка педагогічної творчості в роботі з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку.
 4. Порівняльний аналіз шляхів та умов розвитку творчої особистості дитини в системі спеціальної, загальної та інклюзивної освіти.
 5. Шляхи та умови формування творчих здібностей педагога.
- Література* [6], стор. 56-88.

Тема 21. Педагогічна майстерність та педагогічна творчість.

1. Сутність понять: «творчість», «педагогічна творчість», «педагогічна майстерність».
 2. Види та специфіка педагогічної діяльності в закладах спеціальної, загальної та інклюзивної освіти.
 3. Співвідношення педагогічної творчості та педагогічної майстерності.
 4. Вимоги до педагога в системі спеціальної, інклюзивної та загальної освіти.
- Література* [19], стор. 56-70.

Тема 22. Психологічні основи педагогічної творчості.

1. Роль психології в діяльності педагога з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку та з дітьми із нормотиповим розвитком.
 2. Увага та уява в педагогічному процесі в закладах спеціальної, загальної та інклюзивної освіти.
 3. Шляхи розвитку уваги та творчої уяви у дітей у спеціальних закладах освіти.
 4. Розвиток творчих здібностей дітей з особливими потребами.
- Література* [34], стор. 4-46.

Тема 23. Творча діяльність як фактор розвитку творчих здібностей.

1. Поняття «творча діяльність», її види та особливості в закладах спеціальної та загальної освіти.
 2. Роль творчої діяльності у розвитку творчих здібностей дітей в загальноосвітніх та спеціальних закладах.
 3. Організація розвивального середовища як фактору розвитку творчих здібностей дітей в спеціальних та загальноосвітніх закладах освіти.
- Література* [19], стор. 88-102.

Змістовий модуль 6. Професійна педагогічна комунікація.

Тема 24. Теоретичні основи професійної педагогічної комунікації.

1. Педагогічна комунікація: сутність поняття.
2. Зміст та функції педагогічної комунікації.
3. Моделі процесу комунікації.
4. Особливості та структурні елементи комунікації в закладах спеціальної та загальної освіти.
5. Комунікативність як складова педагогічної майстерності.

Література [8], стор. 44-82.

Тема 25. Професійне педагогічне спілкування як комунікативна взаємодія.

1. Спілкування та комунікація: спільне та відмінне.
2. Рівні, види та структура спілкування.
3. Закони професійного спілкування.
4. Педагогічне спілкування: функції, різновиди, структура, етапи.
5. Принципи, стилі та правила педагогічного спілкування з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку та з дітьми із нормотиповим розвитком.

Література [12], стор. 213-245.

Тема 26. Технології організації педагогічної комунікації.

1. Діалог(полілог) як форма ефективної педагогічної комунікації.
2. Ознаки суб'єкт-суб'єктного характеру педагогічного спілкування.
3. Бесіда в структурі педагогічної комунікації.
4. Запитання та репліки як засоби налагодження контакту під час педагогічної комунікації з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку та з дітьми із нормотиповим розвитком.
5. Технологія побудови «Я-висловлювання». Прийоми формування атракції. Технологія розв'язання комунікативних задач в системі спеціальної та загальної освіти.

Література [28], стор. 90-102.

Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усьог о	у тому числі				усього	у тому числі			
1	2	лек	пр	лаб	ср	8	лек	пр	лаб	ср
Модуль 1. Теоретико-методологічні засади спеціальної та класичної педагогіки										
Змістовий модуль 1. Загальні основи спеціальної та класичної педагогіки										
Тема 1. Предмет та завдання загальної та спеціальної педагогіки.	6	2			4					
Тема 2. Розвиток, формування та виховання особистості.	6	4	2							
Тема 3. Проблема мети виховання в історії педагогіки.	4				4					
Тема 4. Поняття про дидактику, основні її категорії, проблеми.	4				4					

Тема 5. Процес навчання, його теоретико-методологічні основи.	6		2		4					
Тема 6. Закономірності та принципи навчання.	4				4					
Усього годин	30	6	4		20					
Змістовий модуль 2. Методи та форми навчання у класичній та спеціальній педагогіці										
Тема 7. Методи навчання, їх характеристика.	8		2		6					
Тема 8. Різні підходи до навчання, організаційні форми навчання.	6				6					
Тема 9. Форми навчання.	8		2		6					
Тема 10. Нетрадиційні форми організації навчання.	8				8					
Усього годин	30	0	4		26					
Змістовий модуль 3. Загальні основи виховання										
Тема 11. Сутність виховання як педагогічного процесу.	6	2			4					
Тема 12. Закономірності та принципи виховання.	6				6					
Тема 13. Загальні методи виховання.	6		2		4					
Тема 14. Зміст виховання. Розумове виховання.	6				6					
Тема 15. Особистість і колектив.	6				6					
Усього годин	30	2	2		26					

Модуль 2. Напрямки виховання у спеціальній та класичній педагогіці.

Змістовий модуль 4. Специфічні особливості виховання дітей із нормотиповим розвитком та з порушеннями психофізичного розвитку.										
Тема 16. Національне виховання, його система та шляхи реалізації	8				8					
Тема 17. Основи сімейного виховання.	8				8					
Тема 18. Моральне виховання дітей.	8	4			4					
Тема 19. Трудове, фізичне та естетичне виховання дітей	6				6					
Усього годин	30	4			26					
Змістовий модуль 5. Загальні засади педагогічної творчості										
Тема 20. Педагогічна творчість та її особливості.	6		2		4					
Тема 21. Педагогічна майстерність та педагогічна творчість.	8	2	2		4					
Тема 22. Психологічні основи педагогічної творчості.	8				8					
Тема 23. Творча діяльність як фактор розвитку творчих здібностей.	8		2		6					
Усього годин	30	2	6		22					
Змістовий модуль 6. Професійна педагогічна комунікація										
Тема 24. Теоретичні основи професійної педагогічної комунікації.	10		2		8					
Тема 25. Професійне педагогічне спілкування як комунікативна взаємодія.	10	2			8					
Тема 26. Технології організації професійної	10		4		6					

комунікації										
<i>Усього годин</i>	30	2	6		22					
<i>Разом за курсом</i>	180	16	20		144					

Теми семінарських занять

№ з/п	Назви кредитів і тем	Кількість годин
1	Тема 2. Розвиток, формування та виховання особистості.	2
2	Тема 5. Процес навчання, його теоретико-методологічні основи.	2
3	Тема 7. Методи навчання, їх характеристика.	2
4	Тема 9. Форми навчання	2
5	Тема 13. Загальні методи виховання	2
6	Тема 20. Педагогічна творчість та її особливості	2
7	Тема 21. Педагогічна майстерність та педагогічна творчість	2
8	Тема 23. Творча діяльність як фактор розвитку творчих здібностей	2
9	Тема 24. Теоретичні основи професійної педагогічної комунікації	2
10	Тема 26. Технології організації педагогічної комунікації	2
	<i>Разом</i>	20

Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

- підготовка до семінарських занять – **2-4 год. / 1 заняття**;
- написання рефератів – **15 год. / 1 роботу**;
- підготовка до контрольних заходів – **15 год. / 1 захід**
- складання структурно-логічних схем – **10 год. / 1 схема**
- складання тестів – **6 год. / 10 тестів**
- опрацювання тем для самостійної роботи – **2 год. / 1 тема**
- письмові відповіді на питання – **2 год. / 1 питання**

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин
		Денна форма
1	Підготовка до практичних робіт	30
2	Реферат	15
3	Підготовка до контрольних заходів	15
4.	Складання структурно-логічних схем	20
5.	Складання тестів	24
6.	Опрацювання тем для самостійної роботи	20
7.	Письмові відповіді на питання	20
	<i>Разом</i>	144

6. Методи навчання. Засоби діагностики результатів навчання та методів їхнього демонстрування

Методи навчання:

- 1) на лекційних заняттях:
 - лекція;
 - пояснення;
 - дискусія;
 - диспут;
 - ілюстрування;
 - демонстрація;
 - відеометод;
 - бесіда;
 - методи проблемного навчання (частково-пошуковий, пошуковий, дослідницький)
- 2) на семінарських заняттях:
 - практична робота;
 - фронтальне опитування;
 - частково-пошуковий метод;
 - спостереження.
 - майстер-клас;
 - питання до своїх однокласників;
 - питання до самого себе;
 - методика незакінчених речень;
 - методика «ланцюжкова реакція».

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- усні відповіді (семінарські заняття);
- проєктні (самостійні) роботи;
- контрольна робота;
- реферати;
- тести;
- структурно-логічні схеми.

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Підсумкова оцінка навчального курсу містить оцінки з поточного контролю та оцінки підсумкового контролю. В кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок, де студент може набрати від 60 балів до 100 балів. Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру.

Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок (усна відповідь, проєктні (самостійні) роботи), реферат, контрольна робота (максимально 85 балів) й оцінки за контрольну роботу (максимально 15 балів).

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на заняттях та набутих практичних навичок під час виконання завдань практичних і проєктних самостійних робіт, а також презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки лише досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній із позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

7. Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їхнє оцінювання

Усні відповіді на семінарських заняттях	Критерії оцінювання
2	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, містить аргументовані висновки з доречним ілюстративним матеріалом, може підкріплюватися коректними цитуваннями думок / поглядів учених.
1,5	Відповідь в цілому правильна, доволі повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу.
1	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована з використанням неправильної / некоректної термінології.
0,5	Відповідь частково правильна, містить неточності, проте не містить жодних аргументів та ілюстративного матеріалу.
0	Студент не дає відповіді чи його відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована.
	<i>Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 30 балів (15 відповідей по 2 бали ДФН, 4 відповіді по 2 бали ЗФН).</i>

Самостійна (проектна) робота	Критерії оцінювання
5	Студент правильно виконує завдання в установлений термін, презентує аналітику різних наукових джерел, підбирає доречний ілюстративний матеріал, здійснює коректні та доцільні цитування, а також грамотно проводить експеримент і на високому рівні здійснює обробку його результатів.
4	Студент правильно виконує завдання в установлений термін, презентує аналітику різних наукових джерел, допускається незначних помилок у добірці ілюстративного матеріалу, здійснює коректні та доцільні цитування, в експериментальних роботах містяться незначні недоліки в обробці їхніх результатів.
3	Студент виконує роботу з порушенням встановленого часу для цього виду роботи; дає в цілому правильну відповідь, але поверхнево чи з певними неточностями, подає недоцільні цитування та недоречні ілюстрації, а також виконує експериментальні роботи не на різнотипних мовленнєвих матеріалах та з недостатньою кількістю респондентів.
2	Студент виконує роботу з порушенням встановленого часу для цього виду роботи; дає в цілому правильну відповідь, але не презентує аналітику різних наукових джерел, не підбирає доречний ілюстративний матеріал, не наводить коректні та доцільні цитування, проводить експерименти, проте не презентує обробку його результатів та не демонструє вміння робити висновки.
1	Студент виконує роботу з методичної допомоги викладача на кожному етапі проведення експериментів.
0	Студент не виконує роботи.

	Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 45 балів (15 робіт по 3 бали ДФН, ЗФН).
--	---

Реферат	Критерії оцінювання
15	Реферат має обсяг 15 або більше друкованих (рукописних) сторінок; проблема, яка в ньому розглядається, викладена повно, послідовно, логічно; список використаної наукової літератури нараховує 5-6 джерел, відповідає сучасним правилам оформлення бібліографії.
10	Реферат має обсяг 10 сторінок; тема реферату викладена досить повно, але є певні недоліки у логіці викладу; бібліографічний список нараховує 4-5 джерел, відповідає сучасним правилам, але містить певні помилки.
5	Обсяг реферату є недостатнім для викладення обраної проблеми, і тому проблема розглядається поверхово; у бібліографічному списку менше чотирьох наукових джерел і є помилки.
0	Тема реферату нерозкрита, у бібліографічному списку менше 2 наукових джерел, і він подається не за сучасними правилами.
	Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 15 балів (1 реферат по 15 балів ДФН, ЗФН).

Контрольна робота	Критерії оцінювання
ДФН 10 ЗФН 32-30	Робота виконана без змістових помилок (завдання I, II та III рівнів складності), містить точні відповіді на питання теоретичного характеру, правильно ідентифікує технологію і правильно виявляє неточності в тексті. Бал знижується в разі наявності орфографічних та пунктуаційних помилок.
ДФН 9-7 ЗФН 29-20	Робота представлена з повними та правильними відповідями всіх рівнів складності, студент правильно ідентифікує технологію профайлінгу і правильно структурує хід виявлення брехні в тексті, проте допускається помилок шляхом упущення кількох відповідних маркерів. Бал знижується в разі наявності орфографічних і пунктуаційних помилок.
ДФН 6-5 ЗФН 19-10	Робота виконана з огріхами в описі технології профайлінгу, проте безпомилково виконано завдання I та II рівнів складності. В такій роботі завдання щодо детекції брехні в тексті виконано неправильно. Бал знижується в разі наявності орфографічних і пунктуаційних помилок.
ДФН 4-3 ЗФН 9-6	Робота виконана з неточностями у формулюванні дефініцій термінів (II рівень складності) та значними огріхами в описі технології профайлінгу (III рівень складності). Завдання щодо детекції брехні в тексті виконано неправильно або не виконано взагалі. Бал знижується в разі наявності орфографічних і пунктуаційних помилок.
ДФН 3-1 ЗФН 5-1	Робота містить значну кількість помилок у завданнях усіх рівнів складності або незначну кількість помилок у завданнях I та II рівнів складності та відсутності виконання завдань III рівня. Бал знижується в разі наявності орфографічних і пунктуаційних помилок.
0	Робота не виконувалася.

	Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 10 балів (для ДФН, 32 бали для ЗФН)
--	---

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Практичні заняття	15х2 бали = 30 балів	4х2 бали = 8 балів
Самостійна (проектна) робота	15х3 бали = 45 балів	15х3 бали = 45 балів
Реферат	1х15 балів = 15 балів	1х15 балів = 15 балів
Контрольна (письмова) робота	1х10 балів= 10 балів	1х32 бали = 32 бали
Всього	100	100

8. Критерії оцінювання результатів навчання

Семестр 1

		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ 1	T1	Самостійна робота	5		
	T2	Відповідь на семінарському занятті	2		
		Самостійна робота	5		
	T3	Самостійна робота	5		
	T4	Самостійна робота	5		
	T5	Відповідь на семінарському занятті	2		
		Самостійна робота	5		
	T6	Самостійна робота	5		
ЗМ 2	T1	Відповідь на семінарському занятті	2		
		Самостійна робота	5		
	T2	Відповідь на семінарському занятті	2		
		Самостійна робота	5		
ЗМ 3	T1	Відповідь на семінарському занятті	2		
		Самостійна робота	4		
	T2	Самостійна робота	4		
		Реферат	10		
		Контрольна робота	20		

	T3	Відповідь на семінарському занятті	2		
		Самостійна робота	4		
	T4	Відповідь на семінарському занятті	2		
		Самостійна робота	4		
			100		
Семестр 2					
ЗМ 4	T1	Самостійна робота	3		
	T2	Самостійна робота	3		
	T3	Самостійна робота	3		
	T4	Самостійна робота	3		
ЗМ 5	T1	Відповідь на семінарському занятті	2		
		Самостійна робота	3		
	T2	Відповідь на семінарському занятті	2		
		Самостійна робота	2		
	T3	Самостійна робота	2		
	T4	Відповідь на семінарському занятті	2		
		Самостійна робота	2		
ЗМ6	T1	Відповідь на семінарському занятті	2		
		Самостійна робота	2		

	T2	Самостійна робота	3		
	T3	Відповідь на семінарському занятті	2		
		Самостійна робота	2		
Контрольна робота		Контрольна робота	20		
Підсумковий контроль		Екзамен	40		
Сума			100		

9. Засоби навчання

Наочним матеріалом для лекційних занять послужать передусім мультимедійні засоби (комп'ютерні презентації); відеоматеріали (навчальні кінофільми, а також інтерв'ю, виступи тощо як фактографічний матеріал).

На практичних заняттях прислужиться бібліотечних фонд Університету та електронні репозитарії світу.

Під час виконання завдань самостійної роботи доцільним стане використання бібліотечного фонду та енциклопедій, словників, довідників.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Актуалізація соціального партнерства у процесі психолого-педагогічного супроводу: понятійно-категоріальний аспект. Особлива дитина: навчання і виховання. – 2015. №4. С. 52-57.
2. Бабяк О. Особливості когнітивного компонента міжособистісних стосунків у шкільній групі. Особлива дитина: навчання і виховання. 2013. № 3 (67). С. 26-30.
3. Берзін В. Формування здорового способу життя дітей та підлітків. Особлива дитина: навчання і виховання. 2013. № 4 (68). С. 48-53.
4. Будник О.Б., Фомін К. В. Комунікативна педагогіка: навчальний посібник [для студентів спеціальності 013 Початкова освіта]. ІваноФранківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2019. 92 с.
5. Войтко В. Навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами: сучасні підходи: [навчально-методичний посібник]. Кропивницький: КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського», 2016. 84 с.
6. Гаврило О. І., Колишкіна А. П. Психологія дитячої творчості : Навчальний посібник для здобувачів вищої освіти педагогічних спеціальностей. Суми : СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2023. 105 с.
7. Гавриш Н. Калейдоскоп інформаційно-ігрової творчості дітей: методичні рекомендації щодо використання коректурних таблиць. Вид.2-ге.К.: Видавничий Дім «Слово», 2017. 256 с., 80 с.
8. Харькавець С. О., Волченко Л. П. Спілкування в педагогічному процесі : навчальний посібник. Житомир : ТОВ «Видавничий дім “Бук-Друк”», 2021, 100.

9. Єжова Т. Є. Соціальна реабілітація дітей-інвалідів : навч. посіб. К. : Київ. Ун-т імені Б. Грінченка, 2011. 284 с.
10. Загальна педагогіка. Лекції : навч.-метод. посібник для здобув. вищ. освіти першого (бакалаврського) рівня та освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра / уклад. : О. Бабакіна та ін.; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. – Харків, 2022. – 317 с.
11. Задорожна-Княгницька Л. В. Загальні основи педагогіки : навч. посіб. для здоб. вищої освіти за освітнім ступенем «Бакалавр» спец. 013 «Початкова освіта» / Л. В. Задорожна -Княгницька, І. Б. Тимофєєва. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. – 192 с
12. Зливков В.Л., Лукомська С.О. Психологія спілкування педагога: інтегративний підхід [навчальний посібник; 2 видання: розширене та доповнене] / В.Л.Зливков, С.О. Лукомська. – К., Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2018. – 353 с.
13. Інклюзивна педагогіка: Навчальний посібник для науковопедагогічних працівників, студентів закладів вищої освіти/ Дімітріс Аргіропулос, Наталія Тарнавська.–Житомир:Вид. О. О. Євенок, 2020. – 248 с.
14. Інклюзивна педагогіка: Навчальний посібник для науковопедагогічних працівників, студентів закладів вищої освіти/ Дімітріс Аргіропулос, Наталія Тарнавська.–Житомир:Вид. О. О. Євенок, 2020. – 248 с.
15. Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти : монографія / за наук. ред. д. пед. н., проф. Л. З. Ребухи. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 143 с.
16. Княжева І. А. Педагогіка: навчальний посібник для здобувачів освіти першого освітнього рівня (бакалавр) спеціальності 014.021 Середня освіта (Англійська мова та література). Одеса, Університет Ушинського, 2023.110 с.
17. Княжева І. А. Педагогіка: навчальний посібник для здобувачів освіти першого освітнього рівня (бакалавр) спеціальності 014.021 Середня освіта (Англійська мова та література). Одеса, Університет Ушинського, 2023.110 с.
18. Корекційна педагогіка: навчальний посібник (2-ге видання) / Кузенко О. Й. / За ред. д. філ. наук., проф. Качкана В.А. – Івано-Франківськ – Львів: «Новий Світ-2000», 2024. – 214 с.
19. Короткова Ю. М., Новікова О. О., Мухіна Г. В. Основи педагогічної майстерності й творчості викладача закладу вищої освіти : навчальний посібник / Ю.М. Короткова, О.О. Новікова, Г.В. Мухіна. Київ :, 2023. 124 с.
20. Левчук Я. М. Традиційна українська дитяча субкультура у висвітленні когнітивної культурології. К. : Ін-т культурології НАМ України, 2012. 239 с.
21. Марушкевич А.А. (у структурно-логічних схемах і таблицях): Навчальний посібник /А.А.Марушкевич, Є.С.Спіцин, Н.В.Кошечко. Київ: ЦП «Компринт», 2020, 91 с.
22. Миронова С.П. Педагогіка інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник / С.П.Миронова. - Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2016. – 164.
23. Нагачевська З.І. Педагогіка : навч.-метод. посіб. для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (спеціалізація історія). Івано-Франківськ: НАІР, 2020. 144 с.

24. Основи педагогічної майстерності (для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта) : навч.-метод. посібник / упоряд. Наталія Мачинська, Анна Федорович, Наталія Яремчук. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. – 286 с.
25. Основи професійно-педагогічного спілкування: метод. реком. до самостійної роботи студентів/ Укладач: Л.Б. Костик. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 52 с.
26. Педагогіка (Загальна та історія педагогіки) : навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта / А. А. Тимченко. – Миколаїв : СПД Румянцева, 2019. – 241 с.
27. Педагогіка I («Основи педагогіки», «Дидактика»): Опорні конспекти лекцій для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. – Мукачево: МДУ, 2020. – 88 с.
28. Педагогічна комунікація: практикум для студентів спеціальності 013 «Початкова освіта» освітнього ступеня магістр / укладач О. М. Фенцик. – Мукачево: вид-во МДУ, 2019. – 162 с.
29. Педагогічна комунікація: практикум для студентів спеціальності 013 «Початкова освіта» освітнього ступеня магістр / укладач О. М. Фенцик. Мукачево: вид-во МДУ, 2019. 162 с.
30. Прядко Л. О. Дидактичні основи навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку : метод. посіб. Суми : РВВ СОПППО. 2015. 112 с.
31. Прядко Л. О. Діяльність корекційного педагога реабілітаційного центру. Теоретичні та методичні аспекти корекційно-реабілітаційної діяльності : монографія. Суми: Мрія, 2015. С. 37–56.
32. Прядко Л. О. На допомогу педагогу загальноосвітнього навчального закладу: метод. посіб. Суми : РВВ СОПППО. 2015. 62 с.
33. Психологія педагогічного спілкування: методичні вказівки до вивчення освітньої компоненти для студентів спеціальності 015 «Професійна освіта» / уклад.: І. М. Мороз. – Київ: ЦП «Компринт», 2024. – 48 с.
34. Психологія творчості: курс лекцій з дисципліни для студентів денної форми навчання спеціальності 053 «Психологія» / укладач Костю С.Й., – Мукачево : МДУ, 2018. с. 46.
35. Спеціальна педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.В. Мартинчук, І.М. Маруненко, К.В. Луцько та ін. — К. : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2017. 364 с.
36. Спеціальна педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.В. Мартинчук, І.М. Маруненко, К.В. Луцько та ін. К. : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2017. 364 с.
37. Спеціальна педагогіка з історією логопедії: навчально- методичний посібник/ укл. О. В. Чепка Умань : ВПЦ «Візаві», 2016 108 с.
38. Спеціальна педагогіка з історією логопедії: навчально-методичний посібник (укл. О. В. Чепка) Умань : ВПЦ «Візаві», 2015. 103 с.
39. Створення індивідуальної програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами: методичний посібник (Під заг. ред. Софій Н. З.) К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 66 с.
40. Супрун М. Особистість вихователя спеціальної школи-інтернату. Особлива дитина: навчання і виховання. 2013. № 2 (66). С. 15-18.
41. Супрун М.О. Педагогіка: підручник. – К.: Аксіома, 2018. – 400 с.

42. Теоретичні та методичні аспекти корекційно-реабілітаційної діяльності : монографія (за ред. : Т. М. Дегтяренко, Ю. А. Картавої.). Суми : Мрія, 2015. 252 с.
43. Теорія і практика спеціальної педагогіки та психології: Збірник наукових праць: Вип. 12 / За ред. О. В. Чеботарьової, І. В. Гладченко. – К., 2024 – 264 с.
44. Українська спеціальна педагогіка в персоналіях: Навч. посіб. / За загальною редакцією В.І.Бондаря, В.М.Синьова. – Запоріжжя: Вид-во Хортицької національної академії, 2021, – 428 с.
45. Українська спеціальна педагогіка в персоналіях: Навч. посіб. / За загальною редакцією В.І.Бондаря, В.М.Синьова. Запоріжжя: Вид-во Хортицької національної академії, 2021, 428 с.

Допоміжна література

1. Бабич Н.М. Допоміжна комунікація як один із засобів формування комунікативних навичок у дітей з порушеннями зору та інтелект. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). 2014. Вип. IV. С. 6-14.
2. Бабич Н.М. Формування комунікативних навичок у дітей з порушеннями зору та інтелекту як проблема сучасної корекційної педагогіки. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: збірник наукових праць. 2013. № 23. С. 8-10.
3. Бойко Л.Б. Сучасні інтерактивні форми виховної роботи [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.vaglive.org/suchasni-interaktivni-formi-vihovnoyi-roboti-z-uchnyami-prezen.html>.
4. Боклашук Н.Д. Інтерактивні технології розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку. Дошкільний навчальний заклад. 2013. № 1.
5. Густіліна Ю.В. Програма виховання на засадах козацької педагогіки. Позакласний час. 2013. № 9-10. С. 113 – 120.
6. Мовленнєві вправи з використанням різних інтерактивних методів: [Матеріал до семінару 07.05.15p.docx](#) [Електронний ресурс]. Режим доступу: [nmco.lviv.sch.in.ua/...](http://nmco.lviv.sch.in.ua/)

Інформаційні ресурси

1. <http://moodle.mnu.mk.ua/course/category.php?id=121>
2. Теслюк В.М., Лузан П.Г., Шовкун, Л.М. (2010) Основи педагогічної майстерності: навчальний посібник. <http://elibrary.nubip.edu.ua/4726/>
3. Електронний курс «Основи педагогічної майстерності» http://pedagogika.ucoz.ua/load/osnovi_pedagogichnoji_majsternosti/osnovi_pedagogichnoji_majsternosti/10
4. Електронний каталог статей «Педагогічна майстерність і творчість вчителя» <http://teacher.at.ua/publ/19-1-0-511>
5. Підручники онлайн. «Теорія і методика виховання» http://pidruchniki.ws/10981205/pedagogika/teoriya_metodika_vihovannya
6. Електронний курс лекцій «Теорія і методика виховної роботи» <http://pedcollege.kiev.ua/2009-11-13-19-07-45/2-/160-2009-11-19-07-49-14.html>